

נוסח לא מתוקן

פרוטוקול מס' 344

מישיבת ועדת הכספים

יום ג', כ"ט בתמוז, התשמ"ו - 5.8.1986 - שעה 10.00

נ כ ה ו

חברי הוועדה:
א' י' שפירא - היו"ר
י' ז' אמיר
י' ארידור
י' ארצי
מ' בר-און
ג' גדות
פ' גרופר
ד' דנינו
א' ויינשטיין
י' מצא
ע' סולודר
ע' עלי
ש' עמר
י' צבן
ש' בן-שלמה
ג' שפט
ד' תיכון

מוזמנים:
י' דרורי - הממונה על שוק ההון
מ' ברקת - מנהל המכס ומע"מ
ד' שמעוני, י' וינוגרד, י' קריידמן,
א' גבאי, גב' ד' סעד, ר' אברמסון - משרד האוצר
גב' ת' פנחסוביץ - משרד המשפטים
ב' קידר, ר' נבון, א' ליאור - משרד החקלאות
א' קרשנר
א' דמביץ
ס' אלחנני
א' דגני

מזכיר הוועדה:
היועץ המשפטי לוועדה:
יועצת כלכלית:
קצרנית:

סדר-היום:
תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דמי ביטוח שרשאי
מבטח לגבות ממבוטחים בביטוחי רכב);
פדיון מוקדם של מלוות מרצון - חברת רסק'ו, חברת מבט;
הצעות לסדר היום;
שימוש ברזרבה כללית לשנת 1986 - פניה מס' 71 -
הסכם פשרה עם עדה דחית;
מסקנות ביניים בענין קיפוחם התקציבי של הנערים
הלומדים והעובדים;
חוק מס ערך מוסף (תיקון מס' 6);
הרשויות המקומיות הערביות - ועדת משנה;
בקשה להעלאת אגרות של משרד החקלאות.

חקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דמי ביטוח שרשאי מבטח לגבות ממבוטחים
בביטוחי רכב)

מ"מ היו"ר ש' עמר:

אני פותח את הישיבה.

בהיעדרו של היושב-ראש אנהל את הדיון בטעיף הראשון בסדר היום:
חקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דמי ביטוח שרשאי מבטח לגבות ממבוטחים
בביטוחי רכב).

ועדת המשנה שנחמנתה לדון בתקנות קיימה שתי ישיבות שבהן שמעה את
נציגי איגוד חברות הביטוח ואיגוד סוכני הביטוח וכן את נציגי הרשות
לצרכנות של ההסתדרות.

ועדת המשנה ראתה בחיוב את התקנות שיש בהן נסיון לשנות את
השיטה לביטוח רכב במדינה תוך קביעה מטגרת לתעריפי ביטוח רכב. לפי
השיטה המוצעת יחולקו כלי הרכב ל-50 קבוצות וייקבע תעריף לכל קבוצה,
תעריף שיוגש לאישור המפקח.

ועדת המשנה ראתה את היתרונות שבשיטה המוצעת אבל הביעה חשש
שמה היא תוביל ליצירת קרטל. קיבלנו את ההסברים שהממונה על ההגבלים
העסקיים, אם יווכח לדעת שנוצר כאן קרטל, יפעל בכל הדרכים החוקיות
למניעתו.

אשר לפיקוח על התעריפים, המפקח על הביטוח מאמין שבשיטה הזו
הפיקוח יהיה יותר קל ויעיל.

ועדת המשנה ממליצה בפני מליאת הוועדה לאשר את התקנות.

בתום שלושה חדשים ידווח לנו המפקח על הביטוח על התוצאות של
הפעלת התקנות, ואז נוכל לתת גם פרסום לתעריפים. המפקח מצדו ינסה
להפעיל את השפעתו על חברות הביטוח כדי שהן תפרסמנה ברבים את התעריפים.

בתום שנה מיום הפעלת התקנות יחזור אלינו המפקח וימסור דיווח
על הנסיון שהצטבר במשך השנה.

י' דרורי:

היתרונות שאנחנו רואים בשיטה החדשה הם קודם כל פישוט התעריפים
במקום הנוסחאות המסובכות הקיימות היום, דבר שבהחלט יקל עלינו את
מלאכת הפיקוח על התעריפים. נוסף לכך תמנע השיטה החדשה את העיוות
הקיים היום בנושא של סכום הביטוח לעומת שווי הרכב, שפעל תמיד לרעת
המבוטח.

א' ויינשטיין:

אני חומך באישור התקנות כי המצב כיום הוא גרוע וצריך לנסות
שיטה חדשה.

הבעיה מבחינת האוצר וגם הצרכן שהתעריפים יהיו ניידים לאורך
השנה, בעוד שהשוק הזה צריך להיות מוסדר. לדעתי, אחת לשנה צריכות
החברות להגיש את התעריפים לאישור המפקח. התעריפים שמאשר המפקח צריכים
להיות בתוקף לכל השנה.

אני מבין שאנחנו מתבקשים לאשר שיטה שצריכה להיכנס לתוקף מייד.
בוועדת המשנה שאלתי את המפקח האם בעקבות הפעלת השיטה החדשה תהיה
התייקרות של התעריפים או הוזלה. המפקח השיב כי בשלב זה הוא איננו
יודע אם תהיה התייקרות או הוזלה, כי הוא יאשר את התעריפים לאחר
שיוגשו לו.

י' דרורי:

יש לנו הערכות ויש לנו עמדה בנושא.

א' ויינשטיין:

בתחילה הצעתי שהתעריפים יהיו באישור ועדת הכספים. הסבירו לי שהדבר לא ניתן. אני רוצה למצוא דרך שבה נאשר את התקנות לפרק זמן מסוים ומוגדר, שלאחריו לא רק האוצר וחברות הביטוח יבחנו את תוצאותיה של השיטה אלא גם ועדת הכספים. זוהי בכל זאת שיטה מהפכנית. אם נאשר את התקנות ללא הגבלה של זמן יש להניח שהמפקח ביוזמתו ידווח לנו כיצד מופעלת השיטה החדשה. אני רוצה לחייב אותו לבוא לוועדה כדי לבקש אישור להארכת התקנות.

ע' עלי:

אני מחייב את השיטה החדשה שיש לה יתרונות רבים. יחד עם זה צריך לזכור שאנחנו מפעילים כאן שיטה חדשה שחייבים ללוות אותה ולעקוב אחר התפתחותה.

החשש העיקרי, ועל כך דובר גם בוועדת המשנה, הוא מפני יצירת קרטל של חברות הביטוח, קרטל שיכול לגרום נזק למבוטחים ולייקר את הביטוח.

אם החוק איננו מאפשר לוועדת הכספים לאשר את התעריפים, אני מציע שנאשר את התקנות לשנה אחת, ובתום שנה נחזור ונדון בהן לאור הנסיון שהצטבר במשך השנה.

י' ארידור:

אני חומך בהצעות של חברי הוועדה ויינשטיין ועלי בדבר הגבלת חוקפן של התקנות לשנה אחת. בתום השנה אם יתברר שהשיטה הצליחה אפשר יהיה להמשיך בה בתיקונים מסוימים כפי שיתחייבו לאור הנסיון.

י' מצא:

גם אני מצטרף להצעה. אני רק מבקש שוועדת המשנה שדנה בתקנות וממליצה בפנינו לאשר אותן תעקוב גם היא במהלך השנה אחרי ביצוע השיטה, ובתום השנה יובאו אלינו התקנות להארכה יחד עם דיווח של ועדת המשנה.

ד' תיכוני:

אני מאד ספקן לגבי סיכויים של ההסדר להצליח. לדעתי הוא לא יצלח. אנחנו הולכים כאן בדרך סלולה וברורה לקראת יצירת קרטל של חברות הביטוח בתחום ביטוח רכב. ומאחר ומדובר כאן בקטע שוק ששווה בערך ל-2% מהתל"ג אנחנו חייבים לנהוג בזהירות רבה. התוצאה העיקרית של ההסדר המוצע תהיה העלאת הפרמיות בשיעורים גבוהים. הצעתי, ואני עומד על הצעתי, שהחשביים שיוגשו למפקח יפורסמו בתום שלושה חדשים.

א' דמביץ:

מה פירוש חשביים?

י' דרורי:

אתה מחכוון לתעריפים.

ד' תיכוני:

כל חברה מגישה את התחשיבים ואת התעריפים.

י' דרורי:

תעריפים, לא חשביים.

ד' תיכוני:

רק תעריפים? ואיך תוכל לשקול את רמת התעריפים וסבירותם?

י' דרורי: יש לנו הנחונים שלנו.

ד' תיכונ:

אין לי ספק שהאמצעי היחידי שנוטר לנו כדי למנוע בעד יצירת קרטל זהו אולי הפרסום של התעריפים לאחר שהמפקח יבדוק אותם ויאשרם. לפיכך אני מציע שתחקבל כאן החלטה שתחייב את המפקח לדאוג לכך שהתוצאות יפורסמו ויובאו לידיעת ציבור המבוטחים בתום שלושה חדשים.

י' דרורי:

לנו אין סמכות חוקים לפרסם את התעריפים כפרסום רשמי.

ד' תיכונ:

אמרת שתדאג לפרסום.

י' דרורי:

אנחנו מוכנים לדווח לוועדת המשנה או למליאת הוועדה נתונים על התעריפים כאשר יתגבשו וכן לפעול בקרב חברות הביטוח כדי שהם יתנו לקד פרסום.

ג' שפט:

אני מבקש לשמוע מהמפקח מהי הערכתו לגבי גובה התעריפים עם התחלת הפעלתה של השיטה החדשה לעומת המצב הקיים.

י' צבן:

אני מקבל מכתבים מאזרחים המחלוננים על כך שתעריפי הביטוח בארץ הם גבוהים בהשוואה לתעריפים בארצות אחרות בעולם. אם יש לכם סקר על תעריפי הביטוח בארצות השונות, אני מבקש שתניחו אותו על שולחננו.

בארצות שונות יש אפשרות לרכוש ביטוח סטנדרטי בצורה יותר מהירה וזולה. מהו המצב בארץ בענין ביטוח סטנדרטי?

י' דרורי:

לשאלתו של חבר הכנסת שפט, אנחנו חייבים לדבר על מוצעים, כי יש היום תעריפים שונים והנחות שונות לתעריפים קיימים. היינו רוצים להגיע לכך שהתעריף החדש יהיה נמוך מהמוצע של 1985. כאשר התחלנו לעבוד על התעריף חשבנו שההורדה תהיה יותר גדולה. אבל צריך לזכור כי מאז עלה מספר תאונות הדרכים ב-15%, וכתוצאה מכך תשלום הנזקים של החברות גדל בלמעלה מ-20%, וזה יכול למתן את אותה הורדה שרצינו להשיג. יחד עם זה יכול להיות שתעריפים ספציפיים שנקבעו לאחר מתן הנחות גדולות, אלה יתייקרו. אנחנו מדברים על רמה נמוכה מהמוצע של 1985. זהו היעד שלנו.

לשאלתו של חבר הכנסת צבן, לא עשינו מחקר השוואתי של תעריפים. ראינו נתונים. קשה להשוות נתונים משום שלא תמיד הבסיס הוא שווה. מה שיקר בארץ אלה הם חלקי חילוף בגלל המיסוי. אנחנו מבססים את החישובים שלנו על הנתונים של החברות הישראליות ולא על המצב בחו"ל, כי זה מה שרלוונטי.

לשאלה בענין ביטוח סטנדרטי, השיטה בישראל היא שרוב הביטוחים נמכרים על ידי סוכנים.

י' צבן:

איזה אחוז מכוח האדם מועסק בענף היום לעומת מה שהיה לפני עשרים שנה? אני חושב שחל גידול רציני מאד.

י' דרורי:

אני מוכן לבדוק את הנתונים.

י' צבן:

האם נכון שאישרתם לחברות הביטוח לבטל את החלת הביטוח על רכוש שנמצא בחוץ מכונית שעה שמכונית ניזוקה או נגנבה?

היו"ר ש' עמר:

אני מביא את התקנות לאישור עם התיקונים הבאים:
התחולה של התקנות תהיה לשנה אחת;
בתקנה 6 - הוראת מעבר - במקום 15 באוגוסט 1986 יבוא: 1 בספטמבר 1986,
בתקנה 7 - במקום 1 בספטמבר 1986 יבוא: 15 בספטמבר 1986.

ה צ ב ע ה

תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דמי ביטוח שרשאי מבטח לגבות מבוטחים
בביטוחי רכב), התשמ"ו-1986, עם התיקונים - א ו ש ר ו

היו"ר ש' עמר:

המפקח על הביטוח ידווח לוועדה בתום שלושה חדשים על התעריפים
והתיקונים שהוכנסו בהם וכך ידאג לכך שחברות הביטוח תפרסמנה את
התעריפים לידיעת הציבור.

ד' תיכון:

בתום שלושה חדשים יהיה פרסום?

י' דרורי:

יימסר דיווח לוועדה ובנוסף לכך נפעל עם חברות הביטוח כדי לתח
פרסום לתעריפים.

ד' תיכון:

אני מבקש שהחלק הזה של ההחלטה יובא לידיעת חברות הביטוח מייד.

י' דרורי:

זה מקובל עלינו.

פדיון מוקדם של מלוות מרצון - חברת רסק"ו: חברת מבט.

היו"ר י' ארידור:

לפנינו שתי בקשות לאישור פדיון מוקדם של מלוות לחברת רסקו
ולחברת מבט.

ד' תיכון:

אין לי התנגדות לאשר פדיון מוקדם של מלוות לחברות האלה,
לאחר שהבקשות מוגשות לנו לפי הנוהל שסיגלנו לעצמנו. אבל אני חייב
לשאול בהזדמנות זו מדוע הסיוע לקבלנים איננו מגיע אליהם.

י' צבן:

אני חוזר לשאלה שנשאלה בוועדה על ידי וגם על ידי חברים
אחרים: מדוע יגרע חלקם של אזרחים שנקלעו לקשיים בכל הנושא של
פדיון מוקדם של מלוות המדינה? יש למשל אנשים שפוטר מעבודתם,
שמצבם הכלכלי קשה, אבל יש להם מלוות שמועד פדיונם טרם הגיע.

היו"ר י' ארידור:

התשובה הטכנית היא בחוק עצמו. אין סמכות כזו לגבי יחיד
אלא רק לגבי תאגיד.

י' צבן:

אנחנו המחוקקים ובעצה אחת עם האוצר נוכל לשנות את החוק. אני מציע שנבוא בדברים עם האוצר אולי יגלו שם נכונות לתקן את החוק.

פ' גרופר:

אני חושב שההצעה של חבר הכנסת צבן היא הגיונית. אם אדם נקלע למצוקה כלכלית וניתן לעזור לו בדרך של פדיון מוקדם של מילווה, צריך לעזור לו.

אני בעד פדיון מוקדם של מלוות לחברות רסקו ומבט, אבל אני מצטרף לשאלה ששאל חבר הכנסת דן חיכון בענין הסיוע לקבלנים. הצהרתי בוועדה בנוכחות פקידי הממשלה, שהקבלנים לא יקבלו את העזרה המגיעה להם. הייתי במשרד האוצר וביררתי את הענין, ואני חייב לומר שעושים שם הכל כדי להוציא להם את הנשמה ולא לתת את הסיוע.

אני מציע שנשקול מה ניתן לעשות כדי שהקבלנות הפרטית אכן תקבל את הסיוע שאישרנו לה.

ש' עמר:

לפני כעשרה ימים נתקבל סיכום בוועדת הכספים לזמן יחד את נציגי הבנקים עם נציגי האוצר כדי לשמוע מה גורל הסיוע שאישרה הוועדה לגורמים שונים ביניהם הקבלנים, החקלאים וכדומה.

ע' סולודר:

קראתי שבמסגרת הסיוע לקבלנים גם הדיירים יקבלו עזרה מסוימת. אני מדברת על מקרה קונקרטי של קבלן בטבריה שמכר דירות לכמה משפחות, קיבל מהם כספים על חשבון הדירות, ונעלם עם כל הכספים. אנשים אלה מכרו את דירותיהם ורכושם האחר כדי לרכוש לעצמם דירה יותר גדולה. ואני שואלת: מה דינה של משפחה כזו, מאיפה יבוא עזרה? העיריה ארגנה לכמה משפחות דירות שיכון קטנות כדיור זמני. אבל זה לא פתרון. מה דינו של דייר שקנה דירה מקבלן, שילם את התמורה, אבל לא קיבל את הדירה?

ע' עלי:

אני תומך באישור הבקשות המונחות לפנינו.

לאחר אישור הוועדה צריך להזרים את הכספים לקבלנים וגם לחקלאים, ויפה שעה אחת קודם. כל דחיה בהזרמת הכסף גורמת להתמוטטויות, ודווקא של החלשים.

י' ארצי:

אני שמח שהוכח שאין כאן כוונות פוליטיות וכולנו מאוחדים ברצון לעזור לאלה שמגיעה להם עזרה. אבל מתברר שאנחנו נתקלים באיזה קיר. הכסף ישנו, יש אישור להקצבה, אבל הכסף איננו מגיע ליעדו. אני מציע שנקים ועדה משנה מצומצמת שתבחן מדוע נגרמת סחבת, מדוע האוצר לא מזרים את הכספים שאושרו לביצוע.

היו"ר י' ארידור:

ההערות ששמענו אינן קשורות לאישור הבקשות. אני מציע שנאשר את הבקשות ואחר כך נחזור להערות שנשמעו.

הוחלט: לאשר פדיון מוקדם של מלוות מרצון -
לרסקו - חברה להתיישבות חקלאית ועירונית בע"מ;
לחברת מבט בניה בע"מ.

גב' ת' פנחסוביץ:

בחשובה להערה של חברת הכנסת, סולודר רצוני לומר, כי יש ועדה ציבורית שמינה שר המשפטים המטפלת בהבטחת זכויות של רוכשי דירות. הוועדה סיימה את דיוניה והיא בשלב של הסיכומים. אני מקווה שבקרוב תצאנה ההמלצות.

היו"ר י' ארידור:

יש שתי דרכים לפעול בנושא, את האחת אציע עכשיו ואת השנייה לא אציע היום. הצעה אחת היא להטיל על מזכיר הוועדה בשם הוועדה לפנות לשר האוצר ולהביע את מורת רוחה על הטיפול בסיוע לקבלנים ולחקלאות ולדרוש כי עניינים אלה יבואו על פחרונם.

יש דרך שנייה שאינני מציע אותה היום כי אני ממלא מקום של היושב-ראש, והיא - לעכב את הטיפול בעניינים שונים. (ג' גדות: זה מה שהצעת). יש אפשרות לחברי הוועדה לעכב דברים המובאים בפניהם. אינני מציע זאת ברגע זה, אבל אני חושב שיש מי ששומע את דברי.

הערה נוספת בענין הביטוחים שנעשו בחברת קידום, ואני אומר את הדברים באזני אנשי משרד המשפטים. נניח שבנק פושט את הרגל. בלי קשר לשאלה מי גרם לפשיטת הרגל, הממשלה מתערבת בענין כדי להבטיח את הפקדונות של הלקוחות עד רמה מסוימת. כך קרה בעת פשיטת הרגל של בנק א' - בריטניה או של בנק צפון אמריקה. מבחינה זו אינני רואה הבדל מהותי בין פשיטת רגל של בנק לבין פשיטת רגל של חברת ביטוח. לא מחקבל על דעתי שהביטוח של רוכשי הדירות בחברת קידום יהיה הפקר.

ד' תיכון:

גם אם ישלמו להם את הביטוח, זה יהיה סכום מזערי.

גב' ת' פנחסוביץ:

הביטוח איננו צמוד. הבעיה היא שהחוק קובע כי הביטוח יהיה בערכים נומינליים.

היו"ר י' ארידור:

הביטוחי את הבעיה. צריך יהיה לדון בשאלה איך ניתן לפתור את הבעיה בלי קשר לביטוח זה או אחר. אחת הדרכים לפתרון זה אותו סיוע לקבלנים שמחכב בגלל סיבות שונות שאנחנו יודעים אותן.

ג' גדות:

הבעיה של קידום איננה דומה לבעיה של כל חברת ביטוח. קידום איננה חברת ביטוח רגילה אלא זוהי חברה של הענף. הקבלנים היו צריכים ליטול על עצמם את מלוא ההתחייבויות של חברת קידום.

ד' תיכון:

החוק איננו מחייב אותם לכך.

ד' דנינו:

אני חושב שאיננו יכולים לעבור לסדר היום על התופעה של קבלנים שאינם עומדים בהתחייבויותיהם כלפי רוכשי הדירות. אנשים רכשו דירות בשלבי בניה שונים, מכרו את דירותיהם כדי לממן את הרכישה, השקיעו את כל כספם בדירות החדשות והיום נותרו ללא קורת גג.

היו"ר י' ארידור:

הסלנו על מזכיר הוועדה לפנות בשם הוועדה לשר האוצר בענין.

השקעות המדינה בחברה כלכלית לירושלים בע"מ:

היו"ר י' ארידור:

לפנינו בקשה של שר האוצר לאשר הקצבת מדינה לחברה הכלכלית לירושלים. נשמע דברי הסבר מיו"ר ועדת המשנה.

ד' תיכון:

החברה הכלכלית פנתה וביקשה להגדיל את הון המניות שלה. הוקמה ועדת משנה לענין לאחר שנשמעו טענות של דיירים במבני תעשיה ומלאכה על גובה דמי השכירות שגובה מהם החברה.

להלן הסיכומים: לאשר את הבקשה של החברה הכלכלית; החברה הכלכלית שמעה את ההשגות על גובה דמי השכירות; החברה הכלכלית תחזור לוועדת המשנה כאשר באמתחחה תכנית מקיפה למתן הנחות בדמי השכירות לבעלי תעשיה ובעלי מלאכה. תכנית זו תהיה מושתתת על ההנחה שהחברה קיבלה עידוד מסיבי מן הממשלה במסגרת החוק לעידוד השקעות הון. כמו כן תציג החברה תכנית למכירת נכסים שמצויים ברשותה.

היו"ר י' ארידור:

הוועדה מאשרת גם את הבקשה להגדלת הון המניות של החברה וגם את הדיווח של יו"ר ועדת המשנה.

ג' שפט:

ובלבד שיו"ר ועדת המשנה ימסור דיווח למליאת הוועדה בעוד חודש ימים.

הצעות לסדר היום

י' צבן:

אני מבקש להעלות את הבעיה של הנכים שגרים דרך קבע במעון בסן-סימון, שמבקשים להעביר אותם למבנה שהוקם בגילה, לדעתי בחכנון שגוי. הנכים האלה נעים באמצעות עגלות נכים. אפשרויות התנועה של הנכים מסן סימון למרכז העיר לביקור בקולנוע או לפגישות עם בני משפחה וידידים הן נוחות וסבירות. מגילה הם יתקשו להגיע לאזורים אלה.

היו"ר י' ארידור:

מזכיר הוועדה מעיר לי שהנושא הועבר לדיון בוועדת העבודה והרווחה.

י' צבן:

שם נאמר שהענין חלוי באוצר. האוצר טוען שלא יתכן שהמבנה יעמוד ריק ושזה כרוך בהוצאות, וידו של משרד העבודה והרווחה כאילו קצרה מהושיע.

היו"ר י' ארידור:

אני מדבר על הדרך הפרלמנטרית של הטיפול בנושא. ועדת העבודה והרווחה יכולה גם היא לפנות למשרד האוצר, אם הענין חלוי בו. אם מליאת הכנסת החליטה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה, לא מתקבל על הדעת שנדון בו בוועדת הכספים. זוהי החלטה פורמלית של הכנסת.

ע' סולודר:

נכון שהנושא הועבר לוועדת העבודה שגם קיימה עליו דיון. זה לא כך שהמעון בגילה נבנה עבור הנכים, אלא שהתנאי לפתיחת המעון היה העברתם של הנכים לשם. הנושא הוא רגיש מאד כי אנשים אלה התרגלו במשך עשרים שנה לחיות באותו מקום וקשה להם להשלים היום עם העברתם. לכן הם פונים לחברי הכנסת ומבקשים מהם לעזור להם כדי לבטל את רוע הגזירה.

אני מסכימה שפורמלית ועדת הכספים איננה יכולה לטפל בעניין כי הוא נמצא בטיפולה של ועדת העבודה והרווחה. אבל הנכים פנו אלינו בגלל התביעה של האוצר ממשרד העבודה והרווחה. לכן אני מציעה שאולי היושב-ראש שלנו יפנה לאוצר כדי לברר מהי הבעיה וינסה לחרום לפתרונה.

עלינו לזכור שאלה הם אנשים שנכותם לא הקלה עליהם את החיים והם בוודאי נרתעים משינויים וחוששים מפניהם. יכול להיות שאם הם יעברו למבנה הם ירגישו בו טוב ונוח, אבל קשה מאד להניע אותם להסכים להעברה.

- -

קיימנו דיון על השביתה ברשויות המקומיות הערביות והובטח שהנושא יועבר לוועדת משנה. אינני רואה שחלה איזו החקדמות בטיפול בבעיה. על סמך הפניה שלנו וההתחייבות מצדנו הם הפסיקו את השביתה.

ג' שפט:

בנושא הנכים יש כאן איזה מלכוד פרוצידורלי. הטיפול באנשים אלה נמשך וכיום העניין הופך אצלם לעניין פסיכולוגי. ההעברה הנדרשת מהם מדירה שינה מעיניהם. למרות שוועדת העבודה והרווחה קיבלה על עצמה לטפל בענינם של הנכים, אני מציע שאולי לפני משורת הדין היושב-ראש שלנו ינסה לראות מה ניתן לעשות כדי לעזור להם להתגבר על הבעיה.

שמעתי שעומדים לעשות הסדרים בקשר לחוב של חברת החשמל ^{המזרח-ירושלמית} לחברת החשמל. למעשה היו צריכים לעשות עיקולים ולהגיש משפטים נגד החברה בשל אי תשלום החוב, והנה אנחנו שומעים על הסדרים. הכנסת יוצאת בסוף השבוע לפגרה ארוכה. נשאלת השאלה איך יכולה הוועדה שלנו להתערב בענינים מהותיים, כמו הסכמים בין משרד האנרגיה לבין החברה המזרח-ירושלמית, כדי שלא יעמידו אותנו בפני עובדות מוגמרות ולא ייעשו דברים שלא נוכל לחזור בנו מהם. אם ניתן לקבוע שוועדת המשנה לעניני אנרגיה תלווה את הנושא - ניחא; אם לא - אולי נשמע מנציג מוסמך של משרד האנרגיה מה עומד לקרות בענין זה.

א' ויינשטיין:

בענין הנכים - ניסיתי להתעניין בכך ונאמר לי שהוקם מבנה ויש לאכלסו. אינני מציע לפנות בענין לשר האוצר לפני בירור הנושא, כי פניה כזו יכולה להתפרש כאילו היא באה בעקבות דיון שהתקיים בוועדה בנושא.

ג' גדות:

אינני רוצה להרחיב את הדיבור בענין חברת החשמל המזרח-ירושלמית. לדעתי צריך לחבר את כל הישובים הערביים לרשת החשמל של חברת החשמל הישראלית.

בתוך החבילה של הפניות להעברות חקציביות כלולה גם פניה שאני מטפל בה זמן רב. באחת הישיבות בשבוע שעבר נחקבלה החלטה שלא נאשר העברות חקציביות כל עוד לא תאושר הפניה הזו, וכוננתי לפניה בענין הבאים.

הגעתי אתמול לישיבה והתברר לי שהיושב-ראש ישב עם מרכזי שתי הסייעות הגדולות, חברי הכנסת יגאל כהן וחיים רמון, והם סיכמו כי הפניה בענין ההעברה חקציבית לבאהים תאושר בישיבת הוועדה שממנה ייעדר היושב-ראש.

אני מבקש להעלות עכשיו את הנושא על סדר היום ולאשר את הפניה:

י' ארצי:

הופתענו מהידיעה על הצמדת השקל לסל המטבעות במקום לדולר. מאז החמנה נגיד הבנק החדש דומני שנחלש הקשר בינינו.

היו"ר י' ארידור:

סיכמנו זאת אתמול.

י' ארצי:

אני מציע שנקיים על כך דיון גם עם שר האוצר וגם עם נגיד בנק ישראל. כן אני מציע שנשוחח עם שר האוצר על כוונות האוצר ללכת לקראת עסקת חבילה חדשה.

היו"ר י' ארידור:

לשאלת הנכים - הוועדה פונה ליושב-ראש הקבוע שלה שיחערב בענין באופן לא פורמלי, לאחר שהנושא הועבר לוועדת העבודה והרווחה, וידווח לוועדה מה קורה בנושא.

מ' בר-און:

המגמה שלנו היא לנסות לעזור לנכים האלה.

היו"ר י' ארידור:

כן, זוהי המגמה, אבל ועדת העבודה והרווחה מטפלת בענין.

לשאלה בענין הרשויות המקומיות הערביות, יושב-ראש הוועדה שלנו קיבל על עצמו לטפל בענין. נבקש ממנו דיווח על ההתקדמות שחלה בנושא.

לשאלה על הסידורים הכספיים עם חברת החשמל המזרח ירושלמית, אני מציע להעביר את הענין לטיפול של ועדת המשנה בראשותו של חבר הכנסת גדות.

בענין הצמדת השקל לסל - סיכמנו אתמול שנקיים דיון בנושא. אם מזכיר הוועדה יוכל להחיש את הדיון, מה טוב.

לענין הבאהים, אין לי התנגדות להעלות את הנושא לדיון, אבל אינני מעלה לדיון נושאים שהיו"ר מתנגד להעלותם.

ג' גדות:

ליושב-ראש לא היחה התנגדות לכך.

א' קרשנר:

יכול להיות שהיושב-ראש אמר למישהו משהו אחר. לי הוא אמר אתמול לא להביא זאת לאישור.

היו"ר י' ארידור:

אינני יכול לפעול בניגוד לדעתו של היושב-ראש.

ג' גדות:

יש לי הצעה איך לנהוג בענין.

היו"ר י' ארידור:

לא תהיה הצבעה בנושא כל עוד אני מנהל את הישיבה.

ג' גדות:

אתמול אמר לי היושב-ראש: סגרתי את הענין בשיחה שקיימתי עם חברי הוועדה חיים רמון ויגאל כהן. באותה שיחה הובטח, כפי שאמר לי חבר הכנסת יגאל כהן בשם היושב-ראש, שהפניה תובא לאישור בישיבה שינהל אותה יושב-ראש אחר. מאחר וחבר הכנסת רמון שמע את הדברים, בהיותו מרכז אחת משתי הסיעות הגדולות בוועדה, אני מבקש ממך, אדוני היושב-ראש, לא לסגור את הישיבה בשלב זה אלא לאפשר לחבר הכנסת חיים רמון לנהל אותה כדי שהוא יעלה את הפניה הזו לדיון.

היו"ר י' ארידור:

אינ לי התנגדות שחבר הכנסת רמון ינהל את ישיבת הוועדה.

שימוש ברזרבה כללית לשנת 1986 - פניה מס' 71 - הסכם פשרה עם עדה דחית

היו"ר ח' רמון:

אנחנו עוברים לדיון בפניה מס' 71 של הממונה על התקציבים להעברת סכום של 1,650 אלפי ש"ח מסעיף 47-רזרבה כללית, לסעיף 13- הוצאות שונות בהתאם לסעיף 12(א) לחוק יסודות התקציב. הסכום הזה מועבר בגין הסכם פשרה עם עדה דחית בקשר לחובות שיש שחבה לה המדינה.

אוסף כמה דברי הסבר לבקשה. זהו הסדר לתשלום חובות שהמדינה חייבת לעדה הבאהית. אין כאן תרומה או סיוע לעדה הבאהית אלא החזר חוב של המדינה לעדה כגוף עסקי.

היועץ המשפטי של האוצר אמר שהעדה ויתרה לפנים משורת הדין על הרבה מאד כספים, וכי אם העדה הייתה פונה לבית המשפט היא הייתה מקבלת גם את הסכומים שהיא ויתרה עליהם.

כך הגיעו להסדר על תשלום הסכום של 1.1 מיליון דולר, שהוא קטן לאין שיעור מהסכום שהעדה הזו הייתה צריכה לקבל אפילו לפי טענת האוצר.

ההסכם הזה נחתם לפני חדשים רבים. היושב-ראש במשך תקופה ארוכה לא הביא את הפניה לאישור, כנראה מתוך מחשבה שהסכום הזה ניתן כסיוע לפעילות של העדה הבאהית.

באחת הישיבות העלה את הנושא חבר הכנסת גדות. גם אני בשיחות פרטיות העליתי את הענין בפני היושב-ראש וניסיתי להזיז אותו מעמדתו. הוחלט שנאשר את הפניה כי כל סחבת איננה הוגנת כלפי עדה ידידותית לנו, עדה שחיה בארץ שנים רבות וגם נרדפת היום באיראן.

כיום חמישי האחרון היה סיכום בין חבר הכנסת יגאל כהן לביני שהפניה תובא לאישור אבל לא יאמר בה "העדה הבאהית". לכן הנוסח המופיע בפניה הוא: הסכם פשרה עם עדה דחית.

אני מביא את הפניה לאישור.

הוחלט: לאשר פניה מס' 71.

ע' סולודר:

אינני יודעת עם כולם מכירים את הבאהים. מול אשדות-יעקב ושער הגולן היה עד מלחמת השחרור כפר קטן של הבאהים, כפר נפלא. הערבים עשו שפטים בבאהים והרסו את כפרם.

מסקנות ביניים בענין קיפוחם התקציבי של הנערים העובדים והלומדים

היו"ר י' ארידור:

לפנינו נוסח של מסקנות שהכינה ועדת המשנה לעניני רווחה בענין קיפוחם התקציבי של הנערים העובדים והלומדים. רשוח הדיבור ליושב-ראש ועדת המשנה חברת הכנסת עדנה סולודר.

ע' סולודר:

הנושא עלה הן בוועדת החינוך והן בהצעה לסדר היום שהעליתי במליאת הכנסת שהועברה לוועדת הכספים. חבר הכנסת גדות העלה את הנושא בשאלתה בעל פה ששאל לפני שבוע את שר העבודה והרווחה, שהשיב עליה באריכות.

עובדה היא שיש קיפוח רציני מאד של נערים שנפלטו ממערכת החינוך והם לומדים במסגרות של משרד העבודה והרווחה מכוח חוק החניכות או חוק העבודה, וזאת בהשוואה לתלמידים שלומדים במסגרות של משרד החינוך והתרבות לפי חוק חינוך חובה חינוס.

הקיפוח הזה נובע בין היתר מהפער בתקציבים המוקצבים למסגרות הלימוד האלה. התקציב של משרד העבודה והרווחה למסגרות האלה אין בו כדי לתת תשובה לבעיות של הנערים העובדים והלומדים ולצרכים שלהם.

אני מדגישה שאלה הן מסקנות ביניים ואני מקווה וגם תובעת שהוועדה תמשיך לטפל בנושא.

היו"ר י' ארידור:

ועדת המשנה.

אני מביא את המסקנות לאישור כדי שנוכל להניח אותן על שולחן הכנסת.

הוחלט: לאשר את מסקנות הביניים ולהניחן על שולחן הכנסת.

נ' ארד:

אני מבקשת שנפנה את תשומת לבו של היושב-ראש הקבוע של הוועדה, שיש להעביר את ההמלצות האלה מייד למשרד האוצר, כי יש לבצע אותן לקראת פתיחת שנת הלימודים הבאה.

חוק מס ערך מוסף (תיקון מס' 6)

היו"ר י' ארידור:

אנחנו עוברים לסעיף הבא: חוק מס ערך מוסף (תיקון מס' 6). ועדת המשנה בראשותו של חבר הכנסת ויינשטיין דנה בהצעת החוק והיא מביאה אותה למליאת הוועדה לאישור עם התיקונים והשינויים שהוכנסו בה. לפנינו הנוסח המתוקן של הצעת החוק כפי שמגישה אותו ועדת המשנה. נשמע דברי הסבר מיושב-ראש ועדת המשנה, חבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

א' ויינשטיין:

מליאת הוועדה עברה על הצעת החוק בקריאה ראשונה ושמעה משלחות. אחר כך היא העבירה את הצעת החוק לוועדת המשנה לדיון מפורט בסעיפים השונים.

היו"ר י' ארידור:

כמה חברים השתתפו בדיוני ועדת המשנה על הצעת החוק?

א' ויינשטיין:

לפעמים חבר אחד, לפעמים שני חברים, ולפעמים שלושה חברים.

היועצת הכלכלית של הוועדה הכינה תקציר של הדיונים, שכלל את ההערות של המשלחות השונות לכל סעיף וסעיף בחוק.

לאחר מכן ישבנו בלי המשלחות וניתחנו את ההצעות והמשאלות שהן. לחלק מהבקשות נענינו. פרסמנו או פעמיים בעהונות את המסקנות שאליהן הגיעה ועדת המשנה כדי לקבל תגובות ולדעת אם יש הערות נוספות. ואמנם בעקבות הפרסום של המסקנות ביקשו שתי משלחות להופיע בפני ועדת המשנה, וגם חברי הכנסת הפנו משלחות אלינו. קיבלנו את המשלחות, שמענו את ההשגות וההצעות שלהן. קיימנו דיונים ובסוף הכנו נוסח מתוקן של הצעת החוק שאותו אנחנו מביאים בפני מליאת הוועדה ללא הסתייגויות.

אציין את החיקונים העיקריים שהוכנסו בהצעת החוק. אני חייב לומר שיש בחוק החמרה בסיסית ויש גם הקלה בסיסית. קיבלנו את העמדה של האוצר שיש להחמיר עם אנשים שעברו על החוק, לא שילמו מס ערך מוסף ונתפסו בקלקלתם. יש בכך משום הרחעה, וככל שיותר אנשים ימלאו את הוראות החוק וישלמו את המס המגיע מהם כן כלל הציבור ישלם פחות מסים. ההחמרה מתבטאת בעונשים יותר כבדים שיוטלו על עבריינים שנתפסים ומובאים לדין.

ההקלה הבסיסית היא שאת הסכומים ששלטונות מע"מ יחזירו לעוסקים הם יקבלו בצירוף ריבית והצמדה מלאה.

היו"ר א' י' שפירא:

זה אומר שתהיה כאן סימטריה.

א' ויינשטיין:

האוצר הציע שעוסקים יוכלו לעשות את החשבון של מס חשומות עד שלושה חדשים מיום הוצאת החשבונית. נציגי כל הארגונים שהופיעו בפנינו ביקשו להאריך את התקופה. בהסכמת אנשי המס נענינו לבקשה והארכנו את המועד מ-3 ל-6 חדשים.

נקודה מאד חשובה - בהצעה המקורית נאמר שקונה שהוא עוסק חייב לדרוש חשבונית, ועליו ההוכחה שהוא דרש אותה. היושב-ראש הציע שתשלום בשיק גם הוא יהווה הוכחה. קיבלנו את ההצעה אבל אמרנו שהסכום של השיק יהיה 50 ש"ח ומעלה.

החערה הבעיה של אחריותם של שותפים בלתי רשומים. לדוגמה, יועצים כלכליים. יש היום כ-20 אלף שותפים בלתי רשומים המשלמים מע"מ במסגרת שותפות בלתי רשומה. לפי ההצעה המקורית הוטלה על שותף בשותפות בלתי רשומה אחריות להתחייבותיו של השותף האחר. הכנסנו תיקון בהצעת החוק ואמרנו, כי בשותפות בלתי רשומה האחריות של השותף הבלתי רשום תהיה רק לגבי חוס עיטוקו, לדוגמה ייעוץ כלכלי, ולא לגבי עסקים אחרים.

י' ארידור:

האחריות היא רק לגבי תשלום מע"מ. היא תהיה שונה לגבי אחריות משפטית כללית של אותם שותפים. לא הייתי מבדיל באחריות משפטית בין אחריות למסים לבין אחריות לחובות אזרחיים אחרים בין השותפים באותו ענין. העקרונות המשפטיים הכלליים צריכים לחול על שניהם באותה מידה.

היו"ר א' י' שפירא:

לי נאמר שהוכנס בחוק שינוי לפיו מנהל המכס יוכל לקבוע שמלכ"ר או עמוחה, שהיו עד עכשיו פטורים ממע"מ, יהיו חייבים במע"מ מכאן ואילן.

י' ברקת:

החשובה לכך היא - לא באלף רבתי.

א' ויינשטיין:

היו בהצעת החוק סעיפים רטרואקטיביים. הוצאנו אותם. הם אינם כלולים בהצעה.

ונקודה אחרונה שהיא שנויה במחלוקת בין ועדת המשנה לבין האוצר. היום אם עוסק משלם ריבית והצמדה לשלטונות מע"מ, סכומים אלה מוכרים כהוצאה לצרכי מס הכנסה. בחוק מוצע לבטל הוראה זו. ועדת המשנה סבורה שאין לקבל את ההצעה הזו.

יש בהצעת החוק עוד כמה תיקונים שהם יותר טכניים כמו ההצעה לא לחייב את הציוד במע"מ לאחר שמש תשומות לא הותר בניכוי אצל העוסק. נושא זה הועלה על ידי כמה ארגונים שהופיעו בפנינו. קיבלנו את הצעתם. יש עוד כמה תיקונים שהם יותר תיקוני ניסוח. בכך ציינתי את התיקונים העיקריים בחוק.

ח' רמון:

היום מלאו עשר שנים לחוק מס ערך מוסף וצריך לברך עליו. יבואו על הברכה כל אלה שיזמו את החוק ונטלו חלק בעיבודו וניסוחו. אזכיר את שר האוצר דאז יהושע רבינוביץ ז"ל וכן את האחרים שייבדלו לחיים ארוכים.

זוהי אחת ממערכות המיסוי היעילות ביותר והפחות ביורוקרטיות ביותר במדינת ישראל, מערכת שמכניסה הרבה מאד כסף לאוצר המדינה בצורה יעילה ובלי טרטורים. אין פלא שמדי פעם באים ואומרים: הבה נאמץ את מס ערך מוסף במקום מס הכנסה או נעלה אותו, כי זהו מכשיר הרבה יותר יעיל ופשוט לגביית מסים. אבל כאן יש בעיות אחרות.

אני חושב שאנשי מס ערך מוסף בהחלט ראויים לכל הברכות על הדרך בה הם גובים את המס.

י' ארידור:

מס ערך מוסף משקף אחדות לאומית. השר רבינוביץ ז"ל קבע אותו בשיעור 8%, והליכוד בשלבים העלה אותו ל-15%.

ח' רמון:

בעת הקריאה הראשונה ביקשתי משלטונות מס ערך מוסף לבדוק את האפשרות שלא רק על העוסק תחול החובה לבקש קבלה אלא תוטל על כל אדם שמקבל שירות. יחד עם זה הצעתי ליצור איזה תמריץ כדי להניע אנשים לבקש קבלות. התמריץ יכול להתבטא בכך שאדם פרטי תהיה לו הזכות לנכות מס תשומות בשיעורים הנעים בין 2% ל-4%. אותו אדם אם ידרוש את הקבלה ירגיש עצמו הגון ושומר חוק, ויחד עם זה הוא יקבל תמורה קטנה. אוצר המדינה ירוויח מכך לא רק 15% מע"מ אלא גם 60% מס הכנסה, כיוון שמי שמתחמק מתשלום מס ערך מוסף מעלים גם הכנסה.

אינני עומד על כך שזה ייכלל בחוק, אבל אני מבקש לקבל תשובה אם ניתן ליישם את הרעיון הזה. אני פשוט חושב מה עושים כדי לאלץ שרברבים חשמלאים, נגרים ושאר בעלי מקצוע לחת ללקוחות חשבוניות מס. יש כאן פיתוי גדול לשלם פחות 15% עבור השירות. היום אין תמריץ לדרוש קבלה. צריך לחנך את הציבור לכך.

אני מבין שחבר הכנסת ויינשטיין מתנגד לשינוי בנושא של הריבית והפרשי ההצמדה. לא יעלה על הדעת שלפחות הפרשי ההצמדה יוכרו כהוצאה מוכרת. אם אחה מכיר בהפרשי הצמדה כהוצאה מוכרת אתה מוריד בכך את בסיס המס. זהו תמריץ אדיר לא לשלם מס ערך מוסף בזמן. יכולתי להביא לו היו אומרים שהריבית תהיה הוצאה מוכרת, אם כי גם לכך אני מתנגד, אבל זה יכול להיות נושא לוויכוח, כי ריבית היא הוצאה מוכרת בבנק.

י' ארידור:

צריכה להיות בענין זה זהות עם מס הכנסה, ושם זו לא הוצאה מוכרת.

ח' רמון:

אני ממליץ לחברי הוועדה לקבל בענין זה את עמדת האוצר ולא לתמרץ אזרחים לא לשלם את המסים בזמן, ושזה עוד ישחלם להם.

י' צבן:

בעת חקיקת חוק מס ערך מוסף ניתנו על ידי שר האוצר דאז שתי תשובות לשתי טענות מרכזיות: האחת - האם גם המס הזה נוסף על שונאינו, האם בנוסף למס קניה ומס מותרות באים להטיל עלינו מס נוסף. ועל כך באה הכרזה בשם הממשלה, שדי לנו במס עקיף אחד, ושבהדרגה יבוטלו מסי העקיפין האחרים. מן הראוי שנשמע דיווח על גורלם של מסי העקיפין שהם מקבילים למס ערך מוסף גם מבחינת החקיקה וגם מבחינת התקבולים.

הטענה השניה התייחסה לפרופורציה בין מסי עקיפין לבין מסי ישירים. הובע חשש שהדבר יביא לרגרסיביות של מערכת המס. התשובה לטענה היתה, והיה בה הגיון מסוים, כי הדבר הוא כדאי לנו, כי גם אם השיעור של מס ערך מוסף הוא נמוך יחסית, יש בו כדי להרחיב את מעגל הנישומים הכלולים ברשת הגבייה של מס הכנסה, דבר שגם יקל על ההתמודדות עם ההון השחור. אני מציע שגם בנושא זה תתנו לנו תמונת מצב, באיזו מידה מילא מס ערך מוסף את התפקיד של הרחבת הרשת של המיסוי הישיר.

אני מבקש לשאול שאלה אחת על הצעת החוק. אני רוצה לדעת אם יש סימטריה מוחלטת בין זכאותו של אזרח לבין חבותו בכל הנוגע למס ערך מוסף, האם אותם קריטריונים מופעלים כלפי האזרח כאשר הוא חייב כספים למע"מ, וכך כאשר מע"מ חייב לו החזרים. אני נתקל במקרים שונים ומשונים שבהם הסימטריה הזו נשכרת. אני חושב שאחד התפקידים של הוועדה הוא לשמור על הסימטריה הזו.

היו"ר א' י' שפירא:

גם אני רוצה לומר כמה מלים על החוק. לצערי הרב קיים במדינה כלל, שעל אלה שמשלמים מסים מתלבשים מכל הכיוונים, ואילו בצד עומדת קבוצה של אנשים שאינם משלמים מס ובהם לא נוגעים.

אדוני מנהל המכס, לא פעם שוחחנו על כך, יש מוצרים שחלים עליהם מס קניה ומע"מ שביחד מגיעים ל-50%. והפיתוי למכור מוצרים כאלה בלי לתת חשבונית הוא גדול מאד. וכפי שאמר כבר חבר הכנסת רמון, כאן תופס הכלל שעבירה גוררת עבירה. הפיתוי לא לשלם מס קניה ומע"מ גורר אחריו אוטומטיה התחמקות מחשולם מס הכנסה. לכן הבעיה של ההון השחור במדינה היא רצינית.

לא פעם אנחנו שומעים הצעות בנוסח: למה לנו מס הכנסה, מוטב נגדיל את המסים העקיפיים. וכי זה יפתור את הבעיה? שוב נביא לכנסת חוקים שבאים להטיל חובות על אלה שכבר משלמים מסים. וההצעות הן לא להכיר בריבית והפרשי הצמדה כהוצאה לצרכי מס, לא לדאוג לסימטריה. אני מצטער לומר שלא שמעתי איזה רעיון מקורי איך לתמרץ את הציבור בישראל לשלם מס ערך מוסף. בשום מקרה אי אפשר לתת תמריץ לשלם מס כמו במסים עקיפין, מה שלא קיים במס הכנסה. כי עבור הקונה אין זה משנה אם המוכר משלם את המס על המוצר או לא. מי שגונב מע"מ או מס קניה איננו מוכר לקונה את המוצר בניכוי המסים. הוא משלש את הכסף הזה לכיסו. לכל היותר אם המסים מגיעים יחד ל-50%, הוא לוקח לעצמו 30% ואת 20% הנותרים הוא נותן לקונה כהנחה וכך מתחרה עם מוכר שמשלם את מלוא המס.

אינני רוצה לתח דוגמאות, אין זה מתפקידי, אבל אני אומר במלוא האחריות שיש ענפים שלמים שמצליחים להתחמק מתשלום מע"מ בדרכים שונות, ובין היתר על ידי משלוח סחורות חוץ שימוש בתעודות משלוח כפולות.

אני מציע כפי שהציע חבר הכנסת רמון לתת תמריץ לפרט, ליחיד שקונה, לשלם את המס. אינני מאמין שניתן לפתור את הבעיה באמצעות החוק הפלילי. לא לחנם כתוב בקריאת שמע: ואהבת את השם בכל נפשך ובכל מאודך. אומרת הגמרא: יש אנשים שאצלם הממון יותר חביב מהנפש. יש אנשים שעבור בצע כסף מוכנים גם לשבת בבית הסוהר. ואני מאמין שהעונש המרחיע ביותר שאפשר להטיל על אדם הוא קנס כספי גדול ולא חקירה פלילית.

לכן חשוב לתת לאדם תמריץ לדרוש חשבונית. אדם ידע שבגלל העובדה שהוא דרש חשבונית הוא יקבל פיצוי בדרך של ניכוי או זיכוי ממס הכנסה או בדרך אחרת. אדם מזמין שרברב לביתו. הוא מבצע את העבודה ודורש בתמורה סכום מסוים במזומן, שאם לא כן הוא יעלה את המחיר. אדם יעשה לעצמו את החשבון, שאם הוא ידרוש חשבונית הוא גם יקיים את החוק וגם יקבל פיצוי מסוים.

ד' תיכון:

אתה מציע לתת מתנות?

היו"ר א' י' שפירא:

אני הייתי מעלה את המע"מ ל-18% ונותן החזר של 4% לכל מי שימציא חשבונית.

ד' תיכון:

אתה מציע לסבך את שלטונות המס בהחזרים? כל יתרונו של מס ערך מוסף שהוא חלק ופשוט.

היו"ר א' י' שפירא:

הדבר יבוא לכלל ביטוי בדו"ח השנתי למס הכנסה. אני מעלה רעיון. לא שמעתי רעיון מקורי אין לגבות מס מכולם. כל הזמן מעלים רעיונות אין להטיל עוד מסים על מי שמשלם כבר מסים ואין רעיונות אין לגבות מסים גם ממי שלא משלם מסים. צר לי שכל חוק שמביאים לכנסת זוהי אותה גברת בשינוי אדרת, בתוספת החמרות על מי שכבר משלם מס.

אני חושב שזה לא הוגן לבטל את ההכרה בהוצאה על ריבית והצמדה. אני רואה בכך מעשה לא נאה.

ד' תיכון:

במסגרת הרפורמה בארצות הברית מורידים את שיעורי המס ומבטלים את ההכרה בהוצאות.

היו"ר א' י' שפירא:

אם אדם לוקח הלוואה בבנק, הריבית על ההלוואה מוכרת כהוצאה לצרכי מס הכנסה. כאן מבטלים את ההכרה, ואני אומר: שאין מענישים אלא אם כן מזהירים.

צריך להבין שאם שלטונות המס יגבו את המסים העקיפים מכלל הציבור הם יכפילו את ההכנסות. לכן צריך להקל על אנשים ולהביא אותם לידי כך שהם יהיו מעונינים לשלם מס ערך מוסף. והתשלום בשיק על קניה בסכום העולה על 50 ש"ח יהווה הוכחה שהקונה קיבל קבלה ולא עבר עבירה, אבל אין בכך כדי להגדיל את הכנסות המדינה ממס ערך מוסף. וראינו מה קורה כאשר משלמים בשיקים, והיו דברים מעולם.

אנשים החוזרים מחו"ל מביאים עמם שני בקבוקי ויסקי וחבילות סיגריות פטורים ממכס. בשדות התעופה אנשים קונים בחנויות הפטורות ממכס. אני יודע שאם מחר אודיע שאני נותן הנחות של 10% או 20% על הסחורה, איש לא יבוא. אבל אם אודיע שמשם ערך מוסף יעלה החל ממחר ב-3%, פשוט אחסל את המלאי. ואני אומר את הדברים מתוך נסיון רב בעסקים. לכן אני צור שהתמריץ שאני מציע יכול להיות אפקטיבי.

אצביע בעד קבלת החוק, אבל לא אתמוך בהצעה לבטל את ההכרה בהוצאות.

י' ארידור:

אשר להצעה שהפרשי הצמדה יהיו הוצאה מוכרת, אין צורך להשחית מלים כדי להבהיר שזה כלל לא בא בחשבון, כי פירוש הדבר לשלם את המס בעזרת המס.

לענין הריבית, ראשית צריך לקבוע עקרון שאם הריבית היא הוצאה מוכרת, הרי שיש לנכות מס גם מהריבית שמשלמים שלטונות מס הכנסה או מס ערך מוסף. אם הריבית איננה הוצאה מוכרת, גם הריבית שמשלמים שלטונות המס איננה חייבת במס. עקרון הסימטריה צריך לחול לאורך כל הדרך. אני מבין שסימטריה זו חלה במס הכנסה. אני שואל אם היא חלה גם במס ערך מוסף.

מ' ברקת:

יש לנו נכונות ליצור את הסימטריה.

י' ארידור:

חנאי לכך היא הסימטריה.

מ' ברקת:

אדם לוקח טנדר ומוביל סחורה. אנחנו מחייבים אותו להוביל את הסחורה עם תעודת משלוח. בסעיף העונשין אנחנו כותבים: מי שהוביל סחורה בלי תעודת משלוח, דינו מאסר עד שלוש שנים. בוועדה הוסיפו את המלה "ביודעין". המלה הזו מרוקנת את כל הסעיף מתוכנו, כי לעולם לא אוכל להוכיח שזה נעשה ביודעין. אני מספר עכשיו היסטוריה, כי ועדת המשנה דווקא עכשיו תיקנה זאת בחוק.

קורה לעתים שבפורום הזה שבו טוענים לעומתנו: מדוע אתם מכים את ההגונים, דווקא כאן מחלישים את הכלים שעומדים לרשותנו מתוך חשש שמא ייפגע נהג מונית שלא נתן חשבונית מס. אני הולך לפגוע בנהגי מוניות? אני רוצה להגיע אל הלוויתנים שלא נותנים חשבוניות.

ג' שפט:

הוועדה צריכה להעמיד לרשות שלטונות המס את הכלים המתאימים לביצוע החוק.

י' ארידור:

אני רוצה להוסיף הערה בענין הריבית. בינתיים שמענו ממר ברקת שאין היום סימטריה והוא מוכן ללכת לקראת סימטריה. דרושה סימטריה לא רק בין קבלת ריבית לבין חשלום ריבית אלא צריכה להיות סימטריה גם בין מס הכנסה לבין מס ערך מוסף. היות ובמס הכנסה קיים כבר העקרון שהריבית איננה מוכרת כהוצאה, רצוי להחיל את העקרון הזה גם במס ערך מוסף. נניח שאתה מכיר בריבית כהוצאה. זה אומר שתהיה הנחה בשיעור הריבית. הבעיה העקרונית איננה ההכרה בהוצאה הבעיה העקרונית היא

אם אתה מערער על שיעור הריבית שאתה צריך לשלם. אם אומרים לנו שזוהי ריבית חשב ולא ריבית קונסטי, איך לי ערעור על שיעור הריבית.

אתה בא ואומר שאפשר להערים על כך אם לוקחים הלוואה בבנק, שהריבית עליה מוכרת כהוצאה, אמנם בדרך לא לגמרי חוקית, כי זו לא הוצאה לייצור הכנסה, אבל אינני מניח שאפשר לעקוב אחר כל הלוואה שלוקחים בבנק. על כך אני משיב שאם אותו אזרח מצליח בדרך זו להקטין את המס שהוא משלם, ואינני יודע אם זה חוקי או לא, אבל בינתיים מס ערך מוסף מקבל את הכסף, והמדינה כבר יצאה נשכרת מכך. מדוע לא אאלץ את החייב במס שיטרה וילך לבנק לקבל הלוואה כדי לשלם את המס? (מ' בר-און: יש גבול לאשראים...) אם יש גבול לאשראי, שיואיל לשלם את המס בזמן. אבל גם אם אין גבול לאשראי, במקום שמע"מ ירוץ אחריו, ירוץ הוא לבנק לקבל את ההלוואה.

אינני רואה שום הצדקה הגיונית או עקרונית להכיר בקטע הזה בריבית כהוצאה.

ע' סולודר:

בחוק מופיע המונח "אזור".

י' ארידור:

ההגדרה של "אזור" היא - יהודה והשומרון וחבל עזה.

מ' בר-און:

אני מסכים לכל דבריו של חבר הכנסת ארידור. למעשה ההגיון הוא פשוט: כסף שלא שולם בזמן איננו כסף של המשלם אלא של האוצר. לכסף יש מחיר בשוק. את המחיר הזה הוא חייב לשלם. הוא יכול ללכת לבנק ולקבל הלוואה, זו בעיה של אשראי. הוא לוקח אשראים גם למטרות אחרות. לגבי המס צריך לאמץ את העקרון, שמשלם שלא שולם בזמן כמוהו כהלוואה שהאזרח לקח מהאוצר, והוא צריך לשלם לאוצר את מלוא העלות של הכסף.

י' ז' אמיר:

גם אני רוצה לברך את ועדת המשנה על המלאכה הנאה והיסודית שעשתה.

אני רוצה להתייחס להצעה של חבר הכנסת רמון, שהציע אותה גם היושב-ראש בצורה משופרת, למתן תמריץ לאזרחים לדרוש חשבונות מס. ההצעה היחה להעלות את שיעור מע"מ ל-18% ולהחזיר 3%-4% לאלה שימציאו חשבונות מס. אני הייתי מוכן להעלות את המע"מ אף ל-30% אם היינו מורידים את השיעור המקסימלי של מס הכנסה ל-20%. ואז אין בעיה של ברוטו ונטו, האדם הוא בעל הבית על כספו ויכול להוציא אותו כרצונו. אבל זוהי כמובן רפורמה מרחיקת לכת.

מתן תמריץ לקבלת חשבונות יחייב את האדם לאסוף אותן ולהגיש אותן בצורה מסודרת לשלטונות מס הכנסה או מע"מ. השאלה אם כדאי לעשות זאת.

היו"ר א' י' שפירא:

הגישה שלי היא עקרונית. נניח שאדם משלם היום ריבית דולרית של 18%. אם הריבית איננה הוצאה מוכרת, הרי שהכסף הזה עולה לו 30%. אתה טוען שאם זוהי הוצאה מוכרת, הרי שהכסף הזה עולה לו רק 9%. אינני רוצה לנהל על כך ויכוח.

ח' רמון:

מה שחשוב הוא של מי הכסף..

היו"ר א' י' שפירא:

אני מכיר את העמדה שלך. אני אומר מהי עמדתי. רצוני לומר לך, חבר הכנסת יורם ארידור, שאשכול ז"ל היה יהודי חכם. והוא נהג לומר: תחלוב את הפרה כל כמה שתוכל, אבל אם ישחטו אותה לא יהיה את מי לחלוב. הקנס הוא בשיעור של 1.5% לשבוע. (ח' רמון: תוריד את הקנס). אבל לא הורידו אותו.

י' ארידור:

תעמוד על העקרון ותוריד את הקנס.

היו"ר א' י' שפירא:

אני טוען שאם זו לא הוצאה מוכרת, זהו כבר קנס. האם יטילו קנס על קנס?

י' ארידור:

נתנה את ביטול ההכרה בהוצאה בהורדת רמת הקנס. אני חושב שהקנס הוא גבוה מדי.

א' ויינשטיין:

בביטוח לאומי הקנס הוא 0.7% לשבוע.

מ' ברקת:

אני רוצה להביע משאלה שנוכל לאשר את החוק עוד לפני הפגרה כדי שנוכל להפעיל כמה סעיפים שיש בהם הקלה לציבור שהם מאד חשובים וחבל לעכב את אישורם.

יש הקלה מאד רצינית שלא הוזכרה על ידי יו"ר ועדת המשנה, שצמצמו את התקופה להחזר מ-45 יום ל-30 יום. יש כאן חיקון עקיף שיחול עלינו לגבי כל סוגי המסים ולא רק מס ערך מוסף.

ח' פנחסוביץ:

ברשות היושב-ראש, אני רוצה להביע דעה נגד ההצעה ולהסביר את עמדתי.

א' ויינשטיין:

אם זוהי הצעה חדשה, מדוע היא לא הובאה לוועדת המשנה?

מ' ברקת:

בשנים עברו נתנו את הדעת לשאלה איך לשתף את הציבור בדרישה לקבלת חשבונית, כי היה לנו ברור שלעולם לא נוכל לפתור את הבעיה עם פקחים. פקידים לא יעשו כאן שום דבר. גם אם הייתי מקבל לעבודה חמשת אלפים פקידים הייתי צריך למנות מפקחים על הפקידים. ברור שבלי שיחוף אמיץ של הציבור, בלי מודעות של הציבור, זה לא היה הולך. אם שרברב יכול לקבל חשבונית במזומן בלי לתת חשבונית, אינני יכול לעשות נגד זה שום דבר אם הציבור לא ישתף פעולה.

עשינו מבצע יפה שפעל במשך שנתיים, המבצע של חשבונית הפרס. מדי חודש בחודשו הגיעו אלינו 100 אלף מעטפות עם חשבוניות.

היו"ר א' י' שפירא:

זה רק מוכיח מה אפשר להשיג בדרך של מתן פרסים או תמריצים. זה מחזק את החיזה שלי.

ב' שליטא:

מדוע הפסקתם זאת?

מ' ברקת:

המבצע של חשבונית הפרס הופסק בגלל בעיות תקציביות. אנחנו עומדים לחדש את המבצע בחדשים הקרובים.

לא הצלחנו לפעול בדרך של החזר חלק מהכסף לאותו אזרח שדורש קבלה. היכן היו הבעיות? אצל רופאי השיניים, אצל נוחני שירותים למיניהם, אצל איש המוסך. אותו נותן שירות שאל את הלקוח: למה אתה מבקש קבלה, האם בשביל לקבל חלק מהמס בחזרה? כמה החזר אתה מקבל? 3%? קח 10% ורד ממני. הוא עושה לעצמו את החשבון, שאם הוא נותן חשבונית מס עליו לשלם גם יותר מס הכנסה. זה חל על נוחני שירותים שאותם אני מחפש, כי בשק"סאו בסופרמרקט אינני זקוק לקבלות. אבל אותו רופא שיניים איננו יכול להתחרות עם חשבונית הפרס, כי שם יכול אדם לזכות במיליון שקל. וזה היה יתרונה של השיטה. אדם דרש חשבונית כדי להשתתף בהגרלה ולזכות בפרס כספי גדול. נגד זה לא היה תשובה לנוחן השירות.

בחקופת המבצע הצטברו אצלנו ערימות של מעטפות עם חשבוניות מס. אחר כך העלינו חלק מהן על המחשב, עשינו הצלבות וגילינו אנשים שנתנו חשבוניות מס והם אינם רשומים כלל במערכת. נתגלו עשרות מקרים כאלה. מצאנו שאנשים מדווחים על אלף שקל ואספנו חשבוניות שלהם על אלפיים שקל. גילינו אנשים שמצהירים על חוסר פעילות עסקית ומוציאים חשבוניות מס על סכומים ניכרים.

ב' שליטא:

זה מוכיח כי מבחינה תקציבית המבצע הזה השתלם.

מ' ברקת:

זה בהחלט השתלם, אבל היו שנים שקיצצנו בבשר החי, ואז הפסיקו את המבצע. אני מקווה שהשנה נחדש אותו. נרצה להכניס תחכום למבצע כדי שלא יציפו אותנו בחשבוניות של השק"ם או של הסופרמרקט. נבקש לקבל חשבוניות של ענפי השירותים ולא של המסחר.

אני רוצה להודות לוועדת המשנה על כמה תיקונים שהוכנסו בסעיפי החוק, שבעבר לא קיבלנו גיבוי לתיקונים. לדוגמה, כאשר מישהו מוציא חשבונית מס ומתחייב בתשלום המס, השני יכול לקזז את המס אם הוא רוצה בכך. כאשר עסקה מתבטלת נעשית פעולה הפוכה. זה שהוציא את החשבונית מוציא תעודת זיכוי, והשני מתחייב במס שקיזז אותו בעבר כמס תשומות. והנה מה מתברר? שעושים כאן רק חצי עבודה. זה שהוציא את תעודת הזיכוי מזכה את עצמו במס ששילם. השני שהיה צריך להתחייב במס שקיזז טוען, שהנייר לא הגיע אליו. באנו לרואי החשבון והצענו להם להסדיר את העניין כך שתעודת הזיכוי תהיה כשירה לזיכוי אם יש חתימה של המקבל, כדי לוודא שהשני קיבל אותה. לא היתה לכך הסכמה. זו דוגמה לטענה שמפנים אלינו: אחס מכבידים, לא ניתן לעשות זאת, האיש איננו באותה העיר. וזאת אומר לי לא הסוחר אלא רואה החשבון.

אלה הם תנאים הכרחיים כדי שנוכל עם כוח אדם מועט יחסית לעשות את העבודה ביעילות ולהגיע לחוצאות טובות.

שמענו כמה חשבחות למס ערף מוסף. אני חושב, עם כל הענווה, שזה גם מגיע לנו, כי המערכת שלנו גם אבסולוטית וגם יחסית למערכות אחרות היא טובה. אני מקווה שהתיקונים הכלולים בהצעת החוק יאושרו ונוכל להפעיל אותם, זה יהיה צעד נוסף קדימה.

י' ארידור:

אני מסכים שהריבית לא תהיה הוצאה מוכרת, אבל הקנס צריך להיות סביר.

מ' ברקת:

הריביח שאנחנו משלמים לא תהיה חייבת במס. זה מה שאתה הצעת שתהיה סימטריה. זה נראה לי הגיוני, כי אנחנו משתדלים לשמור על סימטריה. אשר לקנס, הוא לא נקבע בחוק מע"מ. אני אביא לאוצר את המשאלה שלכם להוריד את הקנס. יש חוק שקובע את הקנסות לגבי כלל המסים. הקנס הזה שווה למס הכנסה ולמע"מ. אינני יכול לומר עכשיו שאוריד את הקנס, אבל אמליץ בפני האחראים להוריד את הקנס.

י' ארידור:

מר ברקת מבטיח לנו לעשות את מיטב המאמצים להורדת הקנס. אני מוכן לחת לו אשראי..

מ' ברקת:

חבר הכנסת צבן אמר שכאשר הטלנו לפני עשר שנים מע"מ אמרנו שבהדרגה נבטל את המסים האחרים.

י' צבן:

ביקשתי שנקבל הסברים יותר מקיפים בשני הנושאים שהעליתי, לא היום.

ג' ארידור:

את ענין הסימטריה אפשר לתקן עכשיו.

מ' ברקת:

הודעתי שכל מה שכלול בתיקונים האלה מבטיח סימטריה. ההצמדה חלה מיום התשלום ועד ההחזר פחות שלושים יום.

ח' פנחסוביץ:

לדעתי יש להבחין בין תשלום ביתר ששילם אדם למע"מ או למס הכנסה. זה לא חל בכל המסים העקיפים, אבל זה חל במיוחד במע"מ. במכס חל אולי דין אחר. במע"מ העוסק הוא היוזם, הוא העורך את החישוב והוא השולח את השיק למע"מ.

י' ארידור:

בחודש אפריל או מאי יכול אדם לומר שבחודש אוגוסט הוא יגיש את הדו"ח למס הכנסה, אבל עכשיו הוא משלם סכום נוסף. הוא יקבל על כך ריבית פטורה ממס והצמדה.

ח' פנחסוביץ:

לא מהיום הראשון אלא מתום שנח המס.

הינו"ר א' י' שפירא:

בענין מלכ"רים יש סעיף האומר: נכס שנרכש בידי עוסק שניכה את מס התשומות בשל רכישתו או יבואו ורישומו של העוסק שונה לאחר מכך למלכ"ר או למוסד כספי והנכס נשאר ברשותו, יהיה דינו כדין נכס שנעשה בו שימוש לצורך עצמי עם שינוי הרישום. הסעיף הזה לא קיים היום.

מ' ברקת:

יש מוסדות שהם במעמד של מלכ"רים, מוסדות ללא כוונת רווח. החוק מגדיר מה דינו של מוסד כזה. כלליית המוסד מתפקד כמו צרכן סופי. כשהוא קונה הוא משלם מע"מ, וכאשר הוא מוכר משהו הוא איננו חייב במע"מ, כי רק עוסק מורשה חייב במע"מ. הוא כמו צרכן סופי - משלם בקניה, לא משלם במכירה.

יש מוסד אחר שפועל כמו עוסק מורשה, כשהוא קונה הוא מקזז את החשומות, וכאשר הוא מוכר הוא מתחייב במס.

נקח לדוגמה את נחיבי איילון. כאשר הוקמה החברה, שהיא חברה משותפת לממשלה ולעירייה, מישהו יעץ להם להירשם כעוסק מורשה כדי שיוכלו לקזז את כל החשומות. יום אחד עשינו שם ביקורת ומצאנו שבניגוד לחוק הם לא שילמו מס על התקבולים שקיבלו מעירייה תל-אביב כתמיכה או כסובסידיה. (ד' תיכון: גם הוון מניות נפרע?) הם קיבלו תקציבים ולא שילמו מס בעוד שהחוק אומר שזה חלק מההכנסות. כשהם עשו את החשבון הכולל הם נוכחו לדעת שהם לא עשו עסק טוב. הם באו אלינו ואמרו: אנחנו מתחרטים, אנחנו רוצים להיות במעמד של מלכ"ר. האמת היא שחברה כזו לפי אופיה היא יותר מלכ"ר מאשר עוסק מורשה, כי היא לא רווחית.

י' צבן:

יש לחברה מגרשי חניה.

ש' עמר:

אבל זו איננה חברה הפועלת להפקת רווחים.

מ' ברקת:

הם ביקשו שנכיר בהם כמלכ"ר. אמרתי: בבקשה, אבל אני רוצה חזרה את כל החשומות שקיזזתם. גבינו מהם מיליונים.

יש לפעמים מוסד שמייעצים לו להיות עוסק מורשה. לדוגמה, בית כנסת שיש במרחפו אולם שמחות.

אפשר לשנות את הסיווג בשתי דרכים: אפשר לבוא אלינו לומר שהשיקול לא היה נכון, טעינו, ואנחנו מבקשים להירשם כמלכ"רים. דרך שניה - שאני בחוקף סמכותי קובע שהמוסד הוא במעמד זה ולא אחר. אם המוסד איננו שבע רצון מהחלטתי, הוא יכול לערער עליה בפני בית משפט מחוזי.

החנהל ויכוח בין משפטנים האם יש בסיס חוקי לדרישה להחזר הכספים יחד עם שינוי המעמד של המוסד. אמרנו שאם אנחנו מתקנים את החוק מוטב שהדבר ייאמר במפורש כדי שלא יהיה מקום לספקות ולאי הבנות. גם היום אנחנו חושבים שאין בעיה, אבל מוטב שהדברים יהיו כתובים בחוק. היום יש בחוק סעיף האומר שאם שונה מעמדו של מישהו, יחזיר את המס.

ההצעה של היושב-ראש אומרת שאם שונה הרישום של המוסד וסיווגו לפי בקשתו ולא לפי ההחלטה של מנהל המכס.

היו"ר א' י' שפירא:

ההצעה היא שמנהל מע"מ ישנה את הסיווג של המוסד לפי בקשתו, ולא שהמנהל יחליט על שינוי הסיווג ללא פניה של המוסד. הצעתי באה להגן על מוסד ציבורי.

י' ארידור:

לדעתי בענין זה צודק מנהל מע"מ. אנחנו מקבלים עקרונית את הגישה שאם מוסד הוון את עורו מרצונו, עליו לשלם עבור העבר-מה פירוש הדבר שמנהל מע"מ מחליט לשנות את סיווגו של מוסד ורישומו? זה אומר שהרישום הקיים הוא מזויף. אם המוסד מבקש לשנות את סיווגו, אין כאן הוכחה שקודם היה זיוף, אלא זה אומר שהוא הגיע למסקנה שמצבו ייטב אם הוא ישנה את רישומו למעמד הראוי לו. אבל כאשר מר ברקת ביוזמתו משנה את סיווגו של מוסד, הוא בעצם אומר בכך שהיה כאן זיוף. על החלטה זו רשאי המוסד לערער בבית המשפט. בית המשפט רשאי לדחות את הטענה של מנהל מע"מ ולבטל את החלטתו. אבל אם הוא מאשר את קביעתו

של מר ברקת, הוא בעצם מאשר בכך שהרישום של המוסד היה מזוייף. ואז לאחר שהוכח הזיוף, מבקש מר ברקת מהמוסד לשלם את המגיע ממנו.

היו"ר א' י' שפירא:

בנושא זה התקשר אלי מנהל בית חולים שאמר כי לו הדבר היה תלוי במנהל מע"מ, ניחא, אתו ניתן להסתדר, אבל לפעמים זה תלוי בהחלטה של פקיד.

מ' ברקת:

רק אני יכול להחליט על כך. זוהי סמכות בלעדית של המנהל.

א' ויינשטיין:

בוועדת המשנה התעוררו בעיות רבות כאלה. ומה היתה החגובה של אנשי המס? אנחנו פועלים כבר עשר שנים, תראו לנו מקרה אחד שבו פעלנו בניגוד להגיון או לשכל הישר. אנחנו מעניקים סמכות למנהל המכס לשנות את הסיווג של מוסד זה או אחר. האמת היא שלמנהל המכס יש בחוק סמכויות רבות. אנחנו המחוקקים. אם יתברר שיש כאן איזה עיוות, נוכל לשנות את החוק. לכן אני מציע שההערה של היושב-ראש תירשם בפרוטוקול, ואנחנו נשנה את החוק אם נראה צורך בכך.

היו"ר א' י' שפירא:

אני מרשה לעצמי להחמיא למר ברקת. אני מכיר אותו ואת שיקול דעתו. ואני באמת חושב שהוא כעובד מדינה הוכיח את עצמו. כך אומרים הממונים עליו וגם אנחנו שמכירים אותו מחוץ עבודה משותפת. אבל הסמכות איננה ניתנת למר ברקת אישית אלא למנהל המכס. מחר יכול לבוא מנהל כמס אחר שיהפוך את הקערה על פיה, וזה ייאלץ מוסדות להגיש ערעורים על החלטותיו לבית המשפט.

אני מודיע שההערה שלי התייחסה רק למוסדות ציבור כמו הישיבות הקדושות, בחי חולים, גני ילדים, בתי כנסת, מקוואות וכדומה. החוק מעניק סמכויות למנהל המכס בחוקף תפקידו ולא באופן אישי.

מ' ברקת: יש לכם עשר שנות נסיון.

היו"ר א' י' שפירא:

איננו באים לאשר את הנוסח הקיים. כאן מוצע להכניס שינוי בחוק שמעניק סמכויות רחבות למנהל.

אני רוצה להודיע לפרוטוקול שבמידה ויבוא מוסד ציבורי ויבקש לשנות את הסיווג שלו, אני מבקש שהמנהל, שקיבל סמכויות רחבות בחוק, לא יפעיל את שיקול דעתו כך שיאלץ את המוסד להגיש ערעור לבית המשפט אלא ישקול את הפניה לגופה. ואם הוא יגיע למסקנה שנגרם עוול למוסד, הוא יפעיל את סמכותו כדי לתקן את העוול. אינני מדבר על מקרה של זיוף. על מקרה של זיוף חל הדין הפלילי. אינני חושב שההוראה בחוק התייחסה לזיוף. (י' ארידור: לא במובן של כוונה לזייף..)

הדברים נרשמו בפרוטוקול.

אני מביא את הצעת החוק עם התיקונים לאישור.

הוחלט: לאשר את חוק מס ערך מוסף (תיקון מס' 6) עם התיקונים, בנוסח שהוגש על ידי ועדת המשנה, ולהביאו לקריאה שניה וקריאה שלישית בכנסת.

א' ויינשטיין:

האוצר הגיש הצעת חוק מקיפה. בדיוני ועדת המשנה אנשי האוצר לא עמדו על הצעותיהם בבחינת כזה ראה וקדש אלא היו פתוחים להצעות לשינויים ותיקונים. ואמנם תוך הסכמה והבנה הוכנסו בחוק תיקונים ושינויים. בכל מקרה שלא קיבלנו את העמדות של הארגונים שהופיעו בפנינו וערערו על סעיפים אלה או אחרים לא היה זה בלחצו של האוצר אלא תוך שכנוע הדדי. בכל הסעיפים הגענו להסכמה פרט לנושא של הכרה בהוצאות ריבית והפרשי הצמדה, שגם בו הגענו עכשיו לסיכום.

ועדת המשנה פעלה כל הזמן תוך שיתוף פעולה והבנה עם אנשי מע"מ. ואמנם הבאנו את החוק לאישור ללא כל הסתייגויות.

היו"ר א' י' שפירא:

אני מברך את חבר הכנסת אריאל ויינשטיין שהשקיע עבודה מאומצת ומסורה בדיונים על הצעת החוק והביא בפנינו נוסח מוסכם לאישור. אני מצטער שבוועדת המשנה שהקמתי מוטלת כל העבודה על כתפיו של היושב-ראש, כאשר חברי כנסת אחרים אינם נוטלים חלק בעבודה. זה כואב לי. אני מביע את צערי על כך בכל הזדמנות. אבל היום אי אפשר שלא להביע הערכה לחבר הכנסת ויינשטיין שכיושב-ראש ועדת המשנה עשה את המלאכה.

אני רוצה להוסיף ברכה לאנשי המכס ומע"מ שמשחפים פעולה עם הכנסת וועדותיה, שאוזנם קשובה להערות ולהצעות של חברי הוועדה, וגם אם לא תמיד הם מסכימים להצעות אלה, ההרגשה הכללית היא שאנשי המכס נוהגים עמנו ביושר ובהגינות.

אני רוצה לבקש ממך, אדוני המנהל, שתגבה את כל המס המגיע מעסקים, אבל עם מוסדות ציבור כמו בתי כנסת, בתי חולים, מוסדות לחינוך יהודי וכדומה, תנהג לפנים משורת הדין.

מ' ברקח:

במדרש מסופר ששאלו פעם את עצי הפרי: מדוע לא נשמע קולכם? עצי הסרק קולותיהם נשמעים למרחוק, ואתם מחרישים? השיבו עצי הפרי: הפירות שלנו מדברים בעדנו. עם כל הענווה, תרשו לי להרגיש וגם לומר שהתוצאות שלנו אלה הם הפירות. תודה רבה לכם.

הרשויות המקומיות הערביות - ועדת משנה

היו"ר א' י' שפירא:

הרשויות המקומיות הערביות הפסיקו את השביתה על פי בקשת ועדת הכספים לאחר שאמרנו שנקים ועדת משנה שתטפל בבעיותיהן במטרה למצוא להן פתרון. לאחר מכן נאמר שיש כבר ועדת משנה לענין השלטון המקומי בראשותו של חבר הכנסת חיים קופמן שאפשר להטיל עליה את הטיפול ברשויות המקומיות הערביות. מחברר שוועדת משנה זו לא עשתה דבר. היום אין יושב-ראש לוועדת המשנה.

אני חייב לומר שאם לא יפעילו את ועדת המשנה, שהיו"ר שלה היום הוא איש סיעת הליכוד, אפנה לחבר הכנסת חיים רמון ואבקשו לעמוד בראש ועדת משנה מיוחדת לענין הרשויות המקומיות הערביות כדי שלא נתבזה ולא ניראה כמי שמבטיחים לפעול ולא עושים דבר.

אני מודיע לפרוטוקול שאם היום עד שעה ארבע אחר הצהריים לא אקבע הודעה מיהו היושב-ראש של ועדת המשנה לענין הרשויות המקומיות ומתי הוא עומד לכנס אותה, אודיע אני את מי אני ממנה כיושב-ראש, ואבקש אח מרכזי שתי הסיעות הגדולות להודיע מי יהיו חבריהם בוועדת המשנה.

הבטחנו לראשי הרשויות המקומיות הערביות לתת להם תשובה תוך שבועיים מיום הפסקת השביתה, וביום ששי הקרוב יחלפו השבועיים.

ש' עמר:

אני מציע שתקבע כי חבר הכנסת יגאל כהן, מרכז סיעת הליכוד בוועדה, יהיה היושב-ראש של ועדת המשנה או שיציע חבר אחר מסיעתו לשמש יושב-ראש, בכל אופן הוא יהיה אחראי לכך שוועדת המשנה תכונס.

היו"ר א' י' שפירא:

אני מסכים ובחנאי שהוא יכנס מייד את ועדת המשנה. שאם לא כן אפעיל אני ועדת משנה חדשה בראשותו של חבר הכנסת חיים רמון.

- - -

בקשה להעלאת אגרות של משרד החקלאות

היו"ר י' ארידור:

לפנינו בקשה להעלאת אגרות של משרד החקלאות. אני רואה ברשימה העלאות בשיעורים ניכרים. מתי לאחרונה הועלו האגרות האלה?

ב' קידר:

ההעלאה האחרונה הייתה לפי מדד חודש יולי 1985.

היו"ר י' ארידור:

לאן הולכים הכספים האלה?

ר' נבון:

אלה הן הכנסות מיועדות של משרד החקלאות.

היו"ר י' ארידור:

ההכנסות מהאגרות אינן מועברות לאוצר המדינה.

ב' קידר:

חלק מההכנסות נכנס לאוצר המדינה וחלק מועבר ליחידות שמספקות את השירותים.

ר' נבון:

ההכנסות מהאגרות צריכות לממן את הפעילות שלנו. מדובר בעיקר בשירותים וטרינריים. הסטנדרטים בחו"ל השתפרו והבדיקות התייקרו. על מנח לתח רשיון לשימוש בתכשירים וטרינריים צריך לקיים מעקב ובדיקות גם בשדה וגם על בעלי החיים. זוהי עבודה שמחבצת על ידי חוקרים.

היו"ר י' ארידור:

אני מציע להעביר את הנושא לבחינה לוועדת משנה.

ש' עמר:

מדוע לא לאשר את האגרות היום?

היו"ר י' ארידור:

יש כאן אגרות שהן בגדר הכנסה מיועדת. למשרד יש אינטרס להעלות את האגרות ללא הגבלה כי ההכנסות מהאגרות אינן מועברות לאוצר אלא נשארות במשרד. לדעתי מן הראוי שוועדה משנה למסים עקיפים או ישירים תבדוק כל אחת מן האגרות, דבר שלא נוכל לעשות במליאת הוועדה. ועדת משנה תעשה את המלאכה ותביא את המלצותיה לאישור מליאת הוועדה.

ש' עמר:

הייתי מקבל את הצעתך אילו לא היינו יוצאים השבוע לפגרה.

ב' קידר:

20% מהכנסות מהאגרות של משרד החקלאות אלה הן הכנסות המדינה ו-80% - הכנסות מיועדות.

סך כל ההכנסות ב-1985 - 3 מיליון שקל חדש.

מ' בר-און:

רק כדוגמה, האגרה עבור רשיון לסיירת רשח הקפה בכינרת מוצע להעלותה מ-130 ל-1500 ש"ח.

א' לאור:

משרד החקלאות מאכלס את הכינרת בדגיגים, שחלק מהם הוא קונה וחלק מוסדר באמצעות ארגונים, וגם זה עולה כסף. מחיר הדגיגים וכך ההוצאה הכרוכה בהכנסתם לכינרת עלו במאות אחוזים בשנים האחרונות.

מ' בר-און:

אני מאיע לאשר את העלאת האגרות היום.

ש' עמר:

גם אני סבור שאין לדחות את האישור.

היו"ר י' ארידור:

אני מבין שיש רוב בוועדה בעד אישור האגרות. אני מביא אותן לאישור.

הוחלט: לאשר את העלאת האגרות של משרד החקלאות כמפורט בנספח.

היו"ר י' ארידור:

אני נועל את הישיבה.

(הישיבה ננעלה בשעה 13.00)